

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:487

av Kalle Olsson och Anna-Caren Sätherberg (S)

Den växande medieklyftan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motverka den tilltagande medieklyftan mellan olika delar av landet.

Motivering

Medielandskapet förändras snabbt. Omställningstrycket är högt. Papperstidningarnas upplagor minskar, och enligt Presstödskommitténs slutbetänkande (SOU 2013:66) ökar takten på den negativa utvecklingen. Samtidigt väljer allt fler att använda nya tekniska plattformar för sin mediekonsumtion. Övergången innebär också en prövning av nya betalformer, när nyhetsmaterial som tidigare varit gratis placeras bakom betalvägg. Parallellt förändras förutsättningarna för reklammarknaden med nya aktörer, till exempel aktörer inom sociala medier, som konkurrerar med de traditionella mediehusen om intäkterna.

I den pågående strukturomvandlingen finns tveklöst ett moment av spänning inför hur vi i framtiden kommer att producera och konsumera kvalificerad journalistik. Men det vore oansvarigt att inte uppmärksamma de risker som följer av utvecklingen.

Enligt en kartläggning från Södertörns högskola har drygt var tredje lokalredaktion försvunnit under de senaste 10 åren; närmare 100 lokalredaktioner har avvecklats. År 2013 försvann 400 redaktionella tjänster och prognosen för 2014 är ytterligare minst ett hundratal. Mindre redaktionell personal innebär inte per definition sämre journalistik. I den tekniska utvecklingen ligger också möjligheter till effektiviseringar och tidsvinster.

Med hjälp av nya program och arbetssätt kan man exempelvis redigera tidningssidor snabbare.

Det är emellertid stor skillnad mellan att banta en redaktion från, säg, 50 till 35 medarbetare jämfört med att banta en redaktion från 1 till 0 medarbetare. Det går inte att blunda för att det, särskilt i landets glesbefolkade delar, skett en dramatisk försämring av den journalistiska närvaron. Lokaltidningsredaktioner har lagts ner, små centralredaktioner har blivit ännu mindre. Jämtlands län är ett betecknande exempel. Där fanns tills för bara några år sedan permanent journalistisk närvaro i samtliga åtta kommuner. I dag är stora delar av resurserna koncentrerade till Östersund. Därtill har Tidningarnas Telegrambyrå (TT) stängt sina kontor i Norrland och TV4 har kraftigt dragit ner sin lokala bevakning.

Reportrar och ansvariga utgivare får ibland klä skott över hur ett skeende har skildrats i pressen. Makthavare kan tycka sig ha blivit missförstådda eller felciterade eller att en bisak i ett uttalande lyfts upp till huvudsak. Men när lokalredaktören inte längre finns på plats, när rapporteringen från kommunfullmäktige dragits in på grund av sparbeting, då hörs i stället en saknad av mediernas närvaro. Då, om inte förr, blir det uppenbart hur viktig den journalistiska närvaron är för det demokratiska samtalet.

Sociala medier erbjuder oss nya sätt att interagera och sprida information. Men Facebook eller Twitter kommer inte att genomsöka diarierna i kommunhusen i Strömsund eller Bräcke, eller uthålligt bevaka ett utdraget politiskt skeende inom landstingspolitiken. Journalister behöver finnas i hela landet – ha egna erfarenheter av Sverige utanför storstäderna, träffa folk i affären, på barnens fotbollsträning, ha kontakter in i byalagen. När resurserna koncentreras till huvudorter och större städer, försvinner kännedomen om de lokala förhållandena, med mindre initierad rapportering som följd. Konsekvensen blir att medieklyftan mellan stad och land vidgas. För det demokratiska samtalet, sammanhållningen och det medborgerliga samhällsengagemanget är detta en farlig utveckling.

Staten har flera verktyg för att värna och stimulera god journalistisk närvaro i hela landet. Ett sådant verktyg är en väl fungerande digital infrastruktur. På grund av dåliga eller obefintliga uppkopplingsmöjligheter på delar av landsbygden hamnar många medborgare i delvis medieskugga.

Ett annat verktyg är presstödet. Presstödskommittén konstaterar emellertid i sitt slutbetänkande att vid ”ett genomförande av kommitténs förslag först 2017 kan fortsatta förändringar i medielandskapet få oförutsedda konsekvenser för presstödssystemet under kommande år”. Det kan därtill ifrågasättas om presstödet utformning, med rötter i 70-talets medieförhållanden, är fullt ut ändamålsenligt utifrån dagens föränderliga medielandskap. Samtidigt som presstödet ska värna mångfald, behövs medel för att stimulera den pågående övergången från papper till digital produktion, vilket är en kostsam och ansträngande process, inte minst för mindre lokaltidningar med små personella resurser.

Ytterligare ett verktyg är public service. Från politiskt håll måste det säkerställas att public service har såväl tillräckliga resurser som tillräckligt tydligt uppdrag att vara en nyhetsförmedlare för hela Sverige.

I ljuset av de senaste årens dramatiska neddragningar, är det angeläget att skyndsamt belysa frågan om journalistisk närvaro, utan att äventyra principerna om fria och oberoende medier, med särskild betoning på landets mindre befolkningstäta områden.

Kalle Olsson (S)

Anna-Caren Säterberg (S)